СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 243. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 17. жовтня, 1929. VOL. XXXVII. No. 243. Jersey City, N. J., Thursday, October 17, 1929. THREE CENTS

ПРИЗНАЧУЮТЬ МІЛІОН ДОЛЯРІВ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ТКАЧІВ НА ПОЛУДНІ

ДЕЛЕГАТИ РІЧНОЇ КОНВЕНЦІЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ ОБГОВОРЮЮТЬ ЗЛИДНІ ТКАЦЬКИХ РОБІТНИКІВ ПОЛУДНЕВИХ СТЕЙТІВ. КАЖУТЬ, ЩО ЇХ ТЕРПІННЯ НАГАДУЮТЬ ЧАСИ ПЕРШИХ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ ХРИСТІЯН.

ТОРОНТО (Канада), 16. жовтня. — На вчорашній сесії річної конвенції Американської Федерації Праці дебатовано над відозвою ткачів з полудня, в якій ткачі просять Федерацію допомогти їм у боротьбі за кращі умовини праці.

Бесідники переповідали жахливі картини, які мали місце в Елизабеттавн і в Меріон, де забито кількох робітників.

Всі присутні заявилися за тим, щоби розпочато негайно велику кампанію за зорганізованням всіх робітників полудня. Для тої цілі вибрано спеціяльний комітет, як і вибрано комітет для збірки допомоги на покриття коштів переведення цеї організації. Рішено зібрати $1,000,000.

Бесідники були тої думки, що робітник на сході не діб'ється підвишки заробітної платні, коли робітник полудня буде далі так лихо плаченим. Пересічна платня робітника на полудні виносить за 55 годин праці на тиждень $9.56, коли платня такого самого робітника в стейті Месечусетс виносить за 48 годин праці $16.47.

БИРД РОЗПОЧАВ НАУКОВІ РОЗСЛІДИ.

ЛИТЛ АМЕРИКА (Антарктика), 16. жовтня. — Підбігуновий дослідник, командант Бирд, користає з весняного теплого сонця й робить заходи, щоби порозсилати на всі сторони експедиції для пізнання терену. Вже вирушила перша партія з псами і провіянтами. За нею підуть учені ґеольоґи.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК ДОВОЗЧИКІВ.

54,000 ДОВОЗЧИКІВ ГОДЯТЬСЯ ВИЙТИ НА СТРАЙК, ЩОБИ ПОПЕРТИ ДОМАГАННЯ ДОВОЗЧИКІВ ҐАЗОЛІНИ.

НЮ ЙОРК, 16. жовтня. — Ґазолінові компанії твердять, що довіз ґазоліни припинений тільки на 20%. Та кождий міг переконатися, що це неправда, бо по деяких дільницях не можна було вчора дістати ґазоліни цілий день. Страйк довозчиків ґазоліни зачинає загрожувати містови поважно, бо готов припинити довіз живности, коли за ними поступлять инші довозчики. А на це саме заноситься, бо яких 54,000 довозчиків грозять симпатичним страйком, коли домагання довозчиків ґазоліни не будуть узглянені.

З ФОЛОМ НЕ ДОБРЕ.

ДОКАЗУЮТЬ ПОБРАННЯ ХАБАРІВ НА СУМУ $400,000.

ВАШИНГТОН, 16. жовтня. — Бувший секретар Алберт Фол стоїть уже над гробом і в тій глибокій старости покутує тепер за свої давні вчинки.

На вчорашній розправі заступник уряду предложив квіти, з яких виходить, що Фол побрав від Догенія і Синклера $369,600. Разом з дрібнішими хабарами мав він побрати за винайм нафтових теренів около $400,000.

ДЕБАТУЮТЬ ПРО ВІРУ.

КОМУНІЗМ И АТЕЇЗМ СТАНОВЛЯТЬ ПІДКЛАД ДО РІЖНИХ ПИТАНЬ СУДДІ.

ШАРЛОТ (Норт Каролайна), 16. жовтня. — На вчорашній розправі проти Фреда Ервина Біла й товаришів, обжалованих за вбивство поліційного шефа Адерголта, викликала велику сензацію Миссис Миллер, молода комуністка з Ню Йорку. Зізнаючи як свідок, вона подала, що вірить у те, що людина сама кермує своїм призначенням, та що не вірить у найвище єство, яке по смерти за зле карає, а за добре нагороджає. Щодо присяги заявила, що її узнає, бо коли людина до чого зобовязалася, то повинна цього держатися. Рівнож призналася, що прибула до Ню Йорку, щоби помагати свому чоловікови в організації тамошніх робітників. Ствердила, що вона й її чоловік є комуністами, котрі вірують у те, що робітникам треба вживати сили, щоби довести до соціяльних змін. У той спосіб противорічила вона свому чоловікови, котрий сидить на лаві обжалованих і не признається, що він є комуністом.

Супроти її тверджень суддя Гиц ствердив, що її зізнання не заслугують на віру.

ТЮТЮН ГІРШИЙ ВІД АЛЬКОГОЛЮ.

НЮ ЙОРК, 16. жовтня. — Д-р Крон підніс у своїм викладі, який виголосив перед Нюйорською Медичною Академією, що нижчі кляси уживають щораз більше поганих сортів тютюну й у той спосіб руйнують своє здоровля, особливо нерви. Того рода тютюн, яким завалюють тепер ринки, наносить людству більшу шкоду ніж алькоголь.

КОНЕЦЬ ТЕАТРАМ.

НЮ ЙОРК, 16. жовтня. — Відома драматична артистка Джені Кавл подає, що вже за яких 10 літ остане в Америці всього кілька добрих драматичних театрів. Публика має тепер цілком попсутий смак і то з причини театрів рухомих образів та ріжних водевілів. Думаючої, естетичної публики щораз менше.

РАДА ДЛЯ ГРАЮЧИХ НА БІРЖІ.

НЮ ЙОРК, 16. жовтня. — Економіст Ірвинг Фишер подає, що спекулятивні шери осягнули тепер свою висоту, на якій повинні вдержатись. Він не вірить, щоби міг тепер наступити крах на біржі, як це бувало давніше, коли шери летіли на 50 чи 100 пунктів удолину. Але мимо цього радить він спекулянтам купувати тільки за готівку, а не на „марджин".

МАТИ ЗАМОРДУВАЛА ДОЧКУ.

В селі Дзібулках, жовківського повіту, замордувала Каролїна Засцерова свою дочку, Аделю, заколюючи її ножем. Причиною цього страшного душогубства — заздрість. А саме: до дочки став сватать ся учитель, що дуже попав під смак матері і вона хотіла позбутися суперниці. Самиця взяла верх над матірю.

КОЛИ У НАС ПЕРЕВЕДУТЬСЯ КРОВАВІ ВЕСІЛЛЯ?

В селі Хмелевій, пов. Золочів, відбулося весілля в хаті Марії Пліс. Підчас весілля почали парубки бійку, в якій одного парубка вбито, а вісьмох тяжко покалічено та побито. І пускай то дикунів у хату.

КРОВАВЕ ПОСОЛЬСЬКЕ ВІЧЕ.

Теперішне відношення шляхоцько-фашистівської Польщі до українського народу виявляється в словах „не позвалям". Цими двома словами забороняється Українцям орґанізуватися в товариствах, відбувати сходини, конференції, збори. Навіть посольські справоздавчі віча без подання причин словами „не позвалям" заказується.

На неділю, 8. вересня, було заповіджене в місті Торговиці, дубенського повіту, посольське віче. Мав здавати справоздання з своєї діяльности посол Сенюк. Та в останній хвилі, коли до 1½-тисячного народа мав промовити посол, польська влада віче заборонила. Сенюк хотів запротестувати проти такого брутального топтання підставових горожанських прав, та в той момент на нарід кинулася поліція з баґнетами й почала розґаняти. Поліції помагали бити місцеві осадники. Одного вічевика, Ткачука Юхима, пробив баґнетом польський жандарм і його в тяжкому стані віднесли до місцевого лікаря.

Того самого дня вечером погорів один місцевий осадник.

НЕВІДОМА ЧУЖИНКА.

Кілька днів тому передавали ми сензаційну пригоду якоїсь Анґлійки, Ґльорії Алістер, яку рибалки найшли без памяти на французькім побережі. Вона оповіла, що впала жертвою якогось Китайця-лікаря на анґлійськім пароплаві „Іґл", що скинув її в море. Тимчасом прийшли звістки від управи цього корабля, що на ньому не було ніколи такої Анґлійки. Зате один з пасажирів Китаєць-лікар пропав без вісти, імовірно потонув. Одночасно до поліції в Бордо прийшла телеграма з твердині Ган, що звідти втікла Латишка Беніта Адамон, увязнена за численні ошуки. Вона втікла з келії акробатичною штукою по громозводі, з якого скочила в море. Коли Ґльорію Алістер спитали, чи вона не є Бенітою Адамон, вона відповіла, що так і прохала відставити її до вязниці. Тимчасом дактильоскопійні поміри стверджують, що вона не має нічого спільного з Латишкою. Поліція має в руках особу, якої тотожности досі не в силі ствердити, догадуючися, що ця особа заплутана в якусь „грубу" справу.

ПОЛЬСЬКІ СЕЛЯНЕ БОЯТЬСЯ МЕЛІОРАЦІЇ.

Населення села Ст. Вербалі (п. Ліда) під проводом солтиса Лїчборовича напало на техніків і робітників, що робили меліораційні поміри та знимки на ріці Бревенці. Мужики знищили мірничі прилади й побили поліцаїв, що хотіли інтервенювати. З причини грізної постави населення треба було покинути дальші поміри. На місце приїхала адміністраційна влада, щоби перевести слідство.

БУДУВАННЯ ФАБРИКИ ШТУЧНОГО ШОВКУ В КИЇВІ.

Затверджено положення про будівництво фабрики штучного шовку в Київі. Управа будівництва, що має назву „Київ-Волокнобуд", уклала з державною конторою проектування фабрик штучного волокна в Москві угоду на складення проекту нової фабрики разом з допоможними спорудженнями: водогоном, парової станції, транспорту й ляборaторій.

За угодою проект має бути складений відповідно всім найостаннішим досягненням техніки. До участи в проектуванні притягається закордонних фахівців. „Київ-Волокнобуд" асиґнує 65,000 карб. для підготування радянських фахівців, а в Київі утворюють дослідну ляборaторію штучного волокна. Нова фабрика з усіма допоможними спорудженнями коштуватиме 15 міл. карб. Будівництво розпічнуть протягом 1929—30 операційного року й закінчать до 1-го квітня 1932 р.

ПОВОРОТ ДО ПРИРОДИ.

У віденськім шпиталі „Милосердних братів" два професори-лікарі, д-р Стайскаль і д-р Немец, почали користуватися ліками, які вся новітня медицина вважала пережитками варварської доби і середниками знахорів. Є це лікування землею. Не є це звичайна земля, а вапниста глина з гір Гарцу, творена там століттями, складена з ріжних хемічних елементів, з яких неодин уживається в перетвореним виді в медицині. Цю землю дають пацієнтам їсти. Наслідки лікування є незвичайні; цей середник помагає при цілій низці недуг. Найцікавішим у цих дослідах є факт, що лікування землею помагає у випадках, якими досі користувались нераз дикарі та ріжні сільські знахорі, напр. при ріжного рода ранах і пропасницях. Специялісти стверджують, що в новій медицині позначується не від нині течія завернути до метод первісного природного лікування, обновивши їх новими дослідами та засобами. Відомо, що найстарший лікар старовини, Ґаленус, уживав лемнійської землі при внутрішних недугах і зовнішніх. Дикі народи, що не знають нашої медицини, користуються у випадках недуги найпростішими середниками, які мають під рукою, а земля, у деяких своїх шарах, що має ріжні складники, служить їм віками як лік. Вона відграває у них такуж ролю, як дві инші головні стихії нашого життя: сонце та вода. Після води та сонця, які заняли в новій медицині першорядне місце, тепер приходить черга на забуту віками — землю.

БУРЯ З ГРОМАМИ НАД НЕМИРОВОМ І ЇЇ НАСЛІДКИ.

По год. 6. вечером пронеслася 6. вересня ц. р. над Немировом і околицею буря при густих громах, з яких один запалив дім пекаря Кріпаля. В небезпеці найшлася ціла дільниця. Завдяки зусиллям пожежної сторожі і громадян Володи Нарожняка та Василя Бека, що з нараженням життя віддались рятункові, пожежу зльокалізовано. Рівночасно на полудневому обрію простяглася була заграва від пожежі млина в недалекому селі Вербянах, яку теж спричинив удар грому.

В ОДНІЙ СЕКУНДІ ВТРАТИВ ТРИ ДОЧКИ И ОДНОГО СИНА.

Цим нещасливим батьком є селянин Лучейко зі Золочевої, лідського повіту. Підчас бурі вдарив грім у дерево, що біля хати Лучейки, а від дерева перейшов комином у хату, в якій сиділи при столі три дочки, син і сусід з малою дитиною. Грім убив три дочки, сина і сусіда. Дитині не сталося нічого.

УКРАЇНСЬКА ОПЕРА.

Період українізації оперового мистецтва на сьогодні можна вважати за закінчений. Коли ще в сезон 1928—29 року українські державні театри були українськими лише формою, то до наступного сезону 1929—30 р. вони приходять українськими й по суті.

Українська опера в загально-культурному процесі осягнула чільне місце. Трудящі маси в основному вже прилучилися до оперового мистецтва й поставили перед ним ріщучі вимоги дати максимум якости й ідеольоґічної цілеспрямованости. Відповідно до цих вимог оперові театри й побудували свій репертуар. Наголос зроблено на оригінальній українській опері. Далі йде клясична й сучасна західньо-европейська опера. Остання в більшости подається в плині ознайомлення робітничого слухача з европейськими досягненнями.

Харківська державна опера утворює при театрі студію, в якій виховуватиметься молодь. Студія поєднує роботу з музпрофшколами. По лінії створення нового репертуару оперовий театр зблькувався з асоціяцією революційних композиторів і притягає композиторський молодняк до театру.

На велику увагу заслугує перша переїзна опера. Ця опера працює лише рік, але набула багато цікавого досвіду. Вона стала справжньою школою музичного виховання трудящих мас. Маючи за завдання обслугувати робітника безпосередньо на виробництві, переїзна опера змушена була знайти й відповідну форму.

Художня капеля „Думка" має широченну амплітуду. В її репертуарі понад 400 пісень. Пісні революції і виробничі. Селянський примітив і світова клясика. Досягнення „Думки" і успіх її виступів серед трудящих мас безперечні.

Щож до театру музичної комедії, то цей театр лише цього року починає працювати. Не маючи ніякого досвіду, театр має йти шляхом шукань свого творчого облича.

КИТАЙСЬКИЙ СУД ЗАСУДИВ РОСІЯН НА КАРУ ВЯЗНИЦІ

ЗАСУДЖЕНИХ АРЕШТОВАНО ПІДЧАС РЕВІЗІЇ РОСІЙСЬКОГО КОНСУЛЯТУ В ХАРБІНІ. ВСІХ ПОКАРАНО ТЯЖКОЮ КИТАЙСЬКОЮ ВЯЗНИЦЕЮ.

ТОКІО (Японія), 16 жовтня. — Телеграфічна агенція „Ренґо" повідомляє з Харбіна, що там відбулася судова росправа над 37 російськими громадянами, котрі були арештовані китайською владою підчас ревізії харбінського радянського консуляту. Та ревізія консуляту та арешт радянських громадян були початком теперішнього китайсько-московського конфлікту.

Російські повідомлення з Харбіна подають, що суд був уряджений на приказ мукденської влади з наказом обовязково знайти вину підсудних і покарати їх вязницею. Домагань оборонців, щоби були вислухані свідки зі сторони підсудних та розглянені відповідні документи, які виправдують обвинувачених від закидів, котрі виставила прокуратура, суд не узглядпив.

Процес тягнувся від 2 до 8 жовтня й тепер рішення суду проголошено у вязниці підсудним. 5 мужчин засуджені на 9 років вязничної кари кожний, 21 на сім років, сім на 5 років кожний і чотири женщини кожна на 2 роки тяжкої вязниці.

Засуджені внесуть апеляцію на рішення суду на тій підставі, що присуд відбувся з порушенням права оборони підсудними.

ЧЕКАЮТЬ НА РЕВОЛЮЦІЮ В КИТАЮ.

БОЛЬШЕВИКИ ВИЧІКУЮТЬ ПОШИРЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ КИТАЙСЬКОЇ ВІЙНИ. НАПАДИ НА КИТАЙСЬКУ ТЕРИТОРІЮ НЕ ПРИПИНЯЮТЬСЯ.

МОСКВА (СССР), 16 жовтня. — Пояснення, що радянське правительство не спішиться в справі переговорів з Китаєм для полагодження конфлікту, можна знайти в передовиці военної газети „Красная Звезда". В тій передовій статі ясно говориться, що большевики чекають дальшого розкладу в самім Китаю. Вони надають велике значіння незадоволенню ріжних ґенералів з центральної влади й боротьбою їх за владу.

Притім газета говорить, що жаден китайський ґенерал, який прийшов би по Кай Шеку до влади, не зміг би ліпше від нього заспокоїти Китай. Навпаки, в Китаю все більше поширюється революційний масовий рух. Революційні заворушення в Китаю примусять манджурське правительство шукати порозуміння з Росією й тим можна буде лекше розвязати конфлікт ізза Східно-Китайської залізниці.

В той самий час активність червоної армії на манджурському кордоні триває далі. Після потоплення китайських канонірок на Амурі радянська артилерія бомбардувала 11—13 жовтня китайський беріг Амура. Крім того повідомляють, що російський відділ червоної армії в 800 жовнірів перейшов на китайську територію й захопив одно місто. Про звільнення його відомостей нема. Большевики говорять, що їх напади на китайську територію є відповіддю на китайські напади.

ЗАГРОЖУЮТЬ НОВОЮ РІЗНЕЮ ЖИДІВ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина), 16 жовтня. — Правитель Арабів у Трансйорданії, емір Абдулаґ, подав меморандум анґлійському високому комісарові в Палестині з повідомленням, що Араби з Трансйорданії повстануть проти кольонізації Палестини Жидами, коли в цьому відношенню буде провадитися далі політика, яка ухвалена на міжнароднім жидівськім сіоністичнім конґресі в Женеві. Притім він заявляє, що це повстання буде значно більше і кривавіше, ніж було сирійське повстання Арабів, бо тут до національних сентиментів ще буде приєднане релігійне почуття.

Для того, щоби запобігти повстанню, він крім цього ще домагається зформування спеціяльних арабських леґіонів та узглядненя прав Арабів у справі „Стіни Плачу".

ЗРАЗКОВИЙ САЛУН.

СВЯЩЕНИК ВІДКРИВАЄ В ЛОНДОНІ ЗРАЗКОВИЙ САЛУН ДЛЯ РОБІТНИКІВ.

ЛОНДОН (Анґлія), 16 жовтня. — Священик Джеліко відкриває в одній з найгірших дільниць Лондону салун для робітників, що любять пити. Він говорить, що хоче утворити зразковий салун, де робітники могли би проводити час за випивкою та розмовами у відповіднішій обстановці, ніж у звичайних салунах.

ПЛАТЯТЬ ЗА ВРЯТУВАННЯ ПАРОПЛАВА.

НІМЕЦЬКА КОМПАНІЯ ПЛАТИТЬ РАДЯНСЬКОМУ УРЯДОВИ ЗА ВРЯТУВАННЯ „КРАСІНОМ" ПАРОПЛАВА.

ГАМБУРҐ (Німеччина), 16 жовтня. — Спеціяльний морський суд присудив „Гамбурґ-Савт Америкен Лайн" заплатити радянському урядови 142,800 долярів за врятування ледоломом „Красіном" пароплава цеї компанії, „Монте Сервантес". Компанія не погоджувалася задовольнити високі вимоги радянського правительства й справа опинилася перед судом.

Корабель „Монте Сервантес" був урятований „Красіном", коли він вертався з пошукування виправи Нобіле.

НОВИЙ ЕМІР.

ТАРМЕЗ (СССР), 16 жовтня. — Надір Хан, що захопив у свої руки столицю Афґаністану й вигнав з престола Габібулу, тепер проголошений правителем, еміром Афґаністану. Аманула далі залишається на еміґрації в Европі.

ХТО ПОРУШУЄ ПРОГИБІЦІЮ.

БРУСЕЛЬ (Бельґія), 16 жовтня. — Закінчила свою працю спеціяльна комісія по обслідуванню порушення закону про обмеження вживання алькоголічних трунків. Комісія виявила, що не робітнича кляса, але заможня й середня верства найбільше порушують прогибіцію в Бельґії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА СТАРІСТЬ

На одній точці стояла Америка довгий час позаду инших держав. І можна сказати, що стоїть на ній під многим оглядом ще й досі. Це соціяльне обезпечення. Коли порівнати щодо цього питання Европу з Америкою, то европейські краї, навіть найменші, представляються тут далеко краще. Річ ясна, що коли говоримо про Европу, то можна думати про таку малу країну як Данія, але ніколи про Польщу, яка становить виїмок ще й під тим оглядом.

Згадуючи про справу обезпечення на старість, треба зазначити, що ту, таку важну проблему европейські держави вже полагодили. І в Америці вже зроблено дещо щодо цього, коли брати під увагу це невелике пенсійне забезпечення, яке виплачують своїм робітникам деякі залізниці й промислові підприємства. Та навіть і це обезпечення на старість таке мале й вимагає здебільшого таких довгих літ служби, що й воно мусить підпасти основній ревізії.

Робітниче життя в Америці стає чимраз важчим. Це видно найкраще з тої дискусії, яку можна подибати по американських часописах, а в якій дебатується про це, чи й о скільки надається до роботи робітник, що покінчив 45 рік життя. Бачимо отже, що живемо в таких часах, що відбирається робітникови варстат праці в віці, коли він повинен бути повний сил. Тому то справа обезпечення на старість, яка була предметом нарад конвенції Американської Федерації Праці, заслугує на це, щоби все робітництво не спускало з ока тої важної проблеми. Коли Федерація виготовить відповідний проєкт, треба по стейтах виступити робітництву в зорганізованій формі й ужити всіх своїх політичних впливів, щоби леґіслятури ухвалили відповідні закони про забезпечення робітника на старість.

Річ ясна, що ніхто не мав би нічого проти обезпечення на старість, коли6 робітник поносив всі тягарі того обезпечення. В тім і сук справи. Робітник, котрий своєю працею будує добробут краю, мусить добитися обезпечення на старість від тих, котрі з того добробуту найбільше користають. Ходить о це, щоби робітник не доплачував нічого до такого обезпечення, щоби тягар обезпечення спочивав на капіталістах, або державі, або на одних і других. Думаємо, що саме в той спосіб буде вироблений той проєкт, який заповіла Американська Федерація Праці. Про нього доведеться нам ще писати, а тепер звертаємо увагу тільки на саму проблему обезпечення на старість.

В. Богуш.

УКРАЇНСЬКІ ЛЕҐІТИМІСТИ

(Оригінальна допись до „Свободи")

Останні три десятиліття в історії боротьби української нації за своє визволення нагадують нам до певної міри той процес визвольної боротьби, який пережила наша нація 300 років тому. Тоді майже пів століття потрібно було українській нації уперто готуватися до тої боротьби за власну великодержавність, яка під проводом Богдана Хмельницького та Петра Дорошенка (1648—1667) досягнула була найвищого верщка та розмаху. Пізніше наша нація вже не була в стані продовжувати оружну боротьбу проти довічних своїх ворогів з такою силою, як це сталося в цьому періоді. І справді пляни та заходи І. Мазепи чи Орлика, побудовані **переважно на міжнародних комбінаціях**, через пів століття закінчилися вже невдачею. Себто довелося майже 200 років чекати українській нації ближчої нагоди, щоб ще раз **шляхом кривавої збройної боротьби** поновити традиції визвольних змагань за власну незалежну державність. Недавні події свідчать, що нація наша ще десять років тому **ще не мала достатніх власних сил**, щоб перемогти своїх ворогів. Проте вона пройшла сувору школу оружної боротьби, а нині переживає лише певний період **самооборони та нагромадження сил**, щоб знову при ближчій нагоді виступити проти окупантів і вдарити цим разом з такою нечуваною енерґією та непереможеною силою, щоб наші історичні вороги нарешті змушені були відмовитися від своїх спроб панувати над українськими землями.

Отже боротьба за суверенну соборну Україну не припинилась, а настав лише певний антракт.

Характерно одначе, що події 1917—1919. р. цілком підтвердили реальність тої визвольної програми, яку накреслила українська революційна партія у брошурі „Самостійна Україна" на початку 20. ст. Себто майже два десятиліття довелося чекати, поки „утопійні гасла та фантастичні мрії" української революційної партії стали цілком реальними і життєвими. Цікаво, що сама ця партія довго не проіснувала і розпалася або перетворилася в інші, бо 25 років тому навіть автори її програми та лідери партій не мали належного переконання, що можна **незабаром** перевести в життя гасло незалежної державности. Правда, пізніше вони стали знову на той сам шлях, який вибрали були в своїй молодости. Як бачимо, не завше мають рацію ті „досвідчені" політики, що за деревами не бачать ліса та обмежують визвольну боротьбу нації дрібними черговими завданнями, які являються лише допомоговими кроками у змаганні нації за своє повне визволення. Тому саме усякі гасла автономії, федерації дуже швидко вивітрились, коли українська нація здобула нагоду виявити свою справжню волю. Таксамо ми повинні ставитись до всіх тих визвольних програм чи гасел, що повстали після тимчасової невдачі нашої боротьби за великодержавність. Себто всі оті проєкти союзів з Польщею чи Росією, як також рецедив автономізму та федералізму, треба уважати явищами тимчасовими. Проте тому саме ми повинні гостро та рішуче **поборювати** всі шкідливі ухили, бо вони затримують нагромадження сил нашої нації, а головне: належну **підготовку до оружної боротьби**.

Разом з тим остання наша спроба вибороти собі державність не лише поновила визвольні традиції, а також викликала той глибокий ренесанс культурний, що навіть в умовах тяжкої часткової та тимчасової невдачі все невпинно поширюється на українських землях. Проте недавня боротьба за державність, підчас якої українській нації довелося перебути кілька етапів, а саме епоху творення революційних потуг та державних змагань під проводом Центральної Ради, період жахливої реакції та національно-державного занепаду підчас гетьманщини і нарешті рік кривавої боротьби за суверенну соборну Україну, як проти Росії, так і проти Польщі під керовництвом Директорії УНР, причинилася також до того розподілу провідних кол української нації на певні політичні угруповання, який в свою чергу на ґрунті тимчасової невдачі вже в умовах тяжкого поневіряння на чужині прибрав ознаки **українського леґітимізму** з усіма питомими йому рисами групового самообмеження, засліплення, ненависті, непримиримости та самопевности, що лише, мовляв, наша група посідає секрет порятунку нації, а всі інші це політичні недоростки, або в кращому разі фантасти чи демагоги.

Так українські **монархістигетьманці** спромоглися на еміґрації утворити свою власну теорію чи концепцію дідичного гетьманства, на **підставі** якої Україна має і на далі лишитися „хліборобською країною" та стати в будучині „трудовою монархією". Ця група є яскравим виразом українського леґітимізму, бо звязує долю України з династією ґенерала Скоропадського, який, мовляв, був вже гетьманом, а тому має гетьманувати аж до смерти, а далі має взяти гетьманську булаву його син Данило, бо Україна малаб бути дідичним гетьманством. Себто про волю нації не доводиться турбуватися цим українським леґітимістам. Гетьманська група, як відомо, дуже нечисленна і мало виявляє свою акцію взагалі, а зокрема на еміґрації, хоч деякі заходи й робить, щоб спиратися на українську церкву та на певні суспільні верстви. Цікаво, що бувшого гетьмана „всеї України" **покинули** на еміґрації саме ті групи ріжних власників переважно **не-Українців**, які свого часу за допомогою Німців вибрали ґенерала Скоропадського гетьманом. Нині він вже їм зовсім непотрібен, бо вони сподіються прийти до своїх фабрик, заводів, маєтків та іншого добра за допомогою претендента на російський престол, який з титулом царя „Велікія, Малия і Белия Росії" має подбати про інтереси своїх прибічників. Знову поміж Українцями дуже важко знайти п. Скоропадському нових адептів, бо всім відомо тепер, що бувший гетьман мав **намір передати Україну в руки російських імперіялістів та вчинивши державну зраду, видав грамоту про федерацію**. Ці пляни не вдалися лише тому, що українська нація шляхом збройного повстання вигнала за межі України і пана гетьмана і всіх його прибічників. Вже один факт, що **період гетьманщини був мітолоґією української державности**, бо саме **гетьманат викликав небувалий на Україні большевизм**, тоді, коли за 9—10 місяців перебування німецько-австрійської армії за допомогою гетьманської влади можна було українську державність так змінити, що вона безперечно вистояла булаб не лише проти Росії, а також Польщі, промовляє цілком проти концепції хліборобів-державників. Далі дивує нас той провінціоналізм та хуторянство, які стали підставою цієї монархічної концепції. Адже українські **гетьмани були переважно васалями королів польських чи царів московських**. Таких гетьманів мала не лише козацька Україна, а також Литва під польською зверхністю. Що правда, Великий Богдан та мудрий Мазепа мріяли стати незалежними володарями з титулом **князів українських**, мабуть бажаючи відновити могутність та славу Київської Руси-України часів Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Тому саме **гетьманат не може бути втіленням справжньої суверенности**, а тільки висловом залежности від Росії чи Польщі. Не диво, що **хлібороби державники все ще обстоюють спілку „трьох Русей" під зверхністю Москви**. Міжтим українська нація за останні роки так далеко пішла вперід, що пора вже нашим „монархістам" покинути думку про гетьманат, а скорше утворити концепцію справжньої монархії на чолі з королем, царем чи імператором. Можна лише дивуватися, що **українські монархісти ще й досі не доросли до ідеї української великодержавности**. Крайня пора хліборобам державникам перестати триматися за російську спідницю. В такому характері гетьманці не відіграють ніколи більшої ролі, але лише таку, яка припала нині українським комуністам на совітській Україні. Ми вже не кажемо про те, що з гаслом „хліборобська Україна" наші гетьманці запізнилися коли не на 100, то принаймні на 50 років. Вже й тепер совітська Україна є до певної міри хліборобсько-промисловою країною, а незабаром безперечно стане **промислово-хліборобською**. Взагалі гетьманці-леґітимісти повинні відмовитися від історичної романтики, а особливо **від москвофільства** та хуторянства навпаки, стати на ґрунті української великодержавности.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ТОВТОН, МАСС. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 122, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 20. жовтня, в Товариській Гали, 14 Маріе Ав. Проситься всіх членів прибути на час, бо є важні справи до полагодження. — І. Пашковський, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. „Вільні Козаки", від. 316, повідомляє всіх своїх членів, що надзвичайні збори відбудуться у второк, 22. жовтня, в годині 7.30 вечером. Зайшла дуже важна справа, котра вимагає до вирішення присутности всіх членів. Не явившийся член буде покараний зборами. Петро Петрів, предс.; Миха. Паньків, секр.; Данило Гой, кас.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. ім. Івана Франка, від. 269, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в суботу, 19 жовтня, в годині 8-ій вечером, в гали Василя Дуид на Buffalo Rd. Проситься членів прийти на означений час, щоби не чекав один на другого по дві години. Не явившийся член заплатить кару після статута. Дм. Балацький, пр.; Ст. Соколовський, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Ів. Франка, від. 372, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що місячні збори відбудуться в пятницю, 18 жовтня в годині 7.30 вечером, у звичайнім місци. Проситься всіх членів і членкинь прибути на означений час, бо є богато справ до полагодження. — Дмитро Семенюк.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Иосафата, від. 217, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінг відбудеться в неділю, 20 жовтня, точно в годині 2-ій пополудни, в гали де звичайно. Обовязково кождий член має явитися на сім мітінгу, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих напоминається вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані. Буде справоздання уряду і контр. комісії. Не явившийся член на цім мітінгу заплатить кару після ухвали. — Ів. Дорофей, предс.; А. Іванів, секр.

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).

(З болгарської мови переклав Михайло Процик).

(11)

Святослав, як лише прийшов до Тирнови, розглянувся та зрозумів, що Смілець не має безпечного ґрунту під ногами. Смілець не походив із царського роду, народові накинув його Ногай як свого васаля, тому основував свою владу лише на Татарах. І в серці честилюбивого юнака запалала жадоба відібрати батьківський престіл і визволити батьківщину від ганьби і татарської неволі. Тому роздумував і укладав пляни, а бажаючи відвернути від себе підозріння Смілеця, вдав, що про ніщо не думає, що не цікавлять його політичні справи. Шукав забави з веселою молоддю, ходив на лови, роздумував потайки над своїми плянами.

Одначе Святослав був убогий, а знав, що вбожество лихий помічник у таких підприємствах; що богацтво дає засоби до боротьби, до здобуття прихильників у краю, в якім совість і прихильність купується і продається. І це мучило його. Доля вказала йому шлях до збагачення. Рад побачив він у церкві дівчину грецької національности. Її краса полонила його. Довідався, що то була прибрана дочка й одинока спадкоємиця великого тирновського богатія, Грека, Панталеона. Називалася Фрозина. Захоплений її красою, Святослав був іще більше очарований, коли дізнався про це і постановив оженитися з нею.

Сміливий юнак не зволікав. Покористувався першою нагодою, щоби зазнакомитися з Грекинею. Гарний, поворотний, розумний, знав її мову як родовитий Грек, сам мав титул високого князя й надію, що вложить корону на голову, тож завернув голову дівчині. Панталеон дав відмовну відповідь богатьом молодим боярам, що сваталися до Фрозини. А сваталися богачі з Царгороду, ласі на богате віно. Та дарма. На Богородиці, коли зачинається наша повість, Святослав попросив боярина Дамяна, щоби пішов свататы. Коли цей вернувся з прихильною відповідю, Святослав обняв його.

— Ти нині здобув титул мого великого канцлера! — сказав він.

Такий певен був тепер успіху своїх плянів.

Заручини відбулися тогосамого дня. Шлюб визначили на найближчу неділю.

Щоби подружжям, завдяки якому ставався таким богачем, не викликати підозріння у Смілеця та його прихильників, Святослав був іще обережніший.

Одначе тої ночі, як його відвідав Балдю, вістка про похід Чокія на Тирнову вразила його тяжко, бо помішала його пляни. На шляху до престолу ставав йому нараз не слабий Смілець, а грізний противник його шурин. І відразу постановив, що найрозумніше приховати, як удаватиме далі рівнодушного на всі події і цілком віддаться еґоїстичному своєму щастю. Тож постановив крадьки слідкувати за подіями, щоби у відповідну хвилю покористуватися ними.

Тому то так рівнодушно приняв він предложення Балдю. Тою вданою неохотою займатися долею батьківщини обурив до глибини чесного старця. Святослав волів уходити в очах боярина за бездушного самолюба, ніж передчасно виявити свої наміри.

Цей добродушний старець і той скритий, хитрий та честилюбний юнак уявляли собою два противенства. Замісць отвертої, чесної душі бана, Тертерів син визначався штучним маскуванням і холодним вирахуванням. Разом із куманською кровю у жилах одідичив він зрадливість, залізну волю і незломну рішучість в осягненні означеної мети всякими засобами, не здержувався навіть перед підлістю і жорстокістю. Але ця риса його характеру рівноважилася благородним серцем і горячою любовю Болгарії, з якої долею лучив він свої високі цілі і промінні мрії своєї величі та слави. Був готовий на всяку посвяту, щоби осягнути свої ідеали. Та він не погоджувався з благородним одушевленням старця, що виходило з високих мотивів, але, покищо, не мало виглядів на успіх.

Година до діла ще не вибила, а Святослав умів ждати.

У Панталеона.

Крім Дамяна ніхто не знав найтайніших Святославових плянів. Навіть Фрозина та Панталеон. Одначе обоє здогадувалися чогось. Фрозина з деяких загадочних слів про якусь гарну будучину, які вирвалися припадково з уст Святославові, підчас двох любовних розмов, а Панталеон, із прикметною Грекам проникливістю зумів заглянути в глибину душі честилюбивого Тертерового сина.

Тимчасом Святослав занявся владжуванням своєї хати, щоби подобалася його будучій жінці. Дамян позичив йому грошей. Що дня переїздив попід вікна Фрозини на вороному коні в шовковім одязі, лямованому золотом, у руках держав золотисту уздечку, а шабля з рукояттю зі слонової кости брязчала йому при боці.

На два дні перед шлюбом прохожі бачили Святослава, як зліз із коня і ввійшов у Панталеонові ворота.

Він вбіг скоро на сходи. Заки поставив ногу на останнім ступні, Фрозина зявилася на порозі. Була в грецькому, синьому шовковому одязі, з поламі обшитими золотом. Збентежилася, як побачила його, бо Панталеона не було вдома. Попросила його у гостину. Та ледви переступили поріг, Святослав обняв її і поцілував у голову.

Фрозина вирвалася з його обіймів, зачервоніла, гнівна, з нахмареним чолом.

— Не гнівайся, голубко, я все варвар — сказав Святослав.

— Справді, варвар — відповіла, але усміх, що промайнув на її лиці, змягчив гостроту цих слів.

Бо дівчина, залюблена в князеві, хоч вразилася його нагальністю, але почувалася задоволена тим проблиском сили і нездержливости любка.

Святослав усів і зняв шапку. Ясні кучері опали йому на високе чоло. Був тоді дуже гарний.

— Нема тепер батька вдома — сказала вона соромливо.

— Я не хотів бачитися з ним і тому прийшов... Не люблю церберів, що пильнують мого скарбу, я сам можу пильнувати його.

Фрозина глянула на нього із захопленням. Їй подобалася ця сміливість і ця певність себе. Жінки люблять відчувати силу в того, кого кохають.

Нараз споважніла.

— Чи то правда, Святославе, що татарський хан наближається до Тирнови?

— Так, — відповів коротко.

— Відповідаєш мені так рівнодушно, начеб я тебе питала: чи після осени приходить зима?

— А щож це нас обходить, Фрозино? Чокі мій шурин.

Глянула на нього счудована.

— Святославе, чи тобі не приходить часом на думку, що корона, яку носить Смілець, була на голові твого батька?

— Фрозино, я над цим не роздумую... Тепер думаю лише про тебе. Хочу лише бути щасливий. Ніяка корона не може тебе заступити в моїй душі.

Очи Грекині прошили князя до глибини душі. Він збентежився, як той, що лякається, щоби не відкрили його тайни.

— І більше ніщо не цікавить тебе? — прошептала Фрозина.

— Що я можу, Фрозино? Я безсильний... Така доля...

— Безсильний? Це слово в твоїх устах дивує мене!

Святослав мовчав.

Дівчина говорила далі із зворушеним схвилюванням.

— І чому Чокі йде сюди?

— За престолом.

— А Смілець?

— Він не може спротивитися.

— І Чокі засяде на престолі?

— Дуже можливо... Та як запримітив біль у Фрозининих очах, додав:

— Може і засяде на престолі, але він буде гостем, Фрозино. Тирнова приймала нераз таких гостей. Приймала і ваших візантійських напасників, а потім викидала їх копняком ноги. Смілець також зійде.

— А хтож виправить цього нового гостя?

— Коли вибе година, Бог найде все свого вибранця, кого зробить... Для Візантійців зіслав Асена старого. А для инших гостей знайдеться хтось... На болгарськім престолі виростає терня, коли на ньому засяде чужинець або наемник чужинця...

— Хтож буде тим лицарем? — спитала цікава дівчина.

— Хтонебудь... Але він прийде...

Святослав устав і ходив задуманий.

— Святославе, ти мене любиш, але я бачу, що я чужа для тебе... Ти щось скриваєш.

— Фрозино, не знаю, хто буде спасителем, але вірю, що він зявиться, так, як вірю в це, що чую тепер твій солодкий голос... Ти мене вражаєш твоєю докучливістю. Вимагаєш від мене забогато.

Фрозина глянула на нього хвилину, впливши в нього очи.

— А цей, що визволить Тирнову, вложить корону на свою голову?

— Так — прошептав Святослав.

— Скажи мені, хто він?

— Не знаю...

— А я скажу тобі, хто він, то ти, мій вірде! — сказала Фрозина з жаром в очах. І скочила до нього, обняла його.

Святослав обсипав її поцілунками.

— Моя царице... — шептав і цілував її пристрасно.

У дверях станув Панталеон.

— Князю! — сказав він пестро.

Фрозина відскочила з румянцем щастя на лиці. Потім сказала до батька:

— Батьку, чи не добре, що так гостро витаєш будучого болгарського царя!...

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

В память по покійнім С. Ядловськім.

В суботу, дня 12 жовтня, зійшлося до Елизабет значне число наших громадян, щоби взяти участь у поминальній відправі по покійнім Семені Ядловськім. Тіло Покійного буде спочивати на Рідній Землі, в Смерековці, себто в рідним селі на Лемківщині. А ті, що не могли бути на його похороні, родина, заступники інших установ і знакомі віддали пошану Покійному в тім місті, де він проживав за останні роки свого побуту в Америці, себто в Елизабеті.

Кромі вдови і сина, котрі замовили поминальну відправу, прибули на відправу члени Екзекутиви У. Н. Союза, дехто з Головних Урядників, а рівнож робітники редакції „Свободи", адміністрації та друкарні, а далі прибули представники місцевих і околичних народних інституцій і громад.

Поминальну Службу Божу і панахиду відправив місцевий парох о. М. Кінаш. Підчас панахиди чути було голосний плач, а на лицях усіх присутних слідний був великий жаль за неструдженим, великим громадянином і народним робітником, котрого невмолима доля забрала нам так передчасно з нашого середовища.

Панахиду відправлено рівнож і в домі Покійного. Хата була битком набита й сумом повита.

По панахиді попрощав Покійного д-р Л. Мишуга. Він підніс, що на перший погляд виглядає, що не сталося нічого надзвичайного. От померла особа. А це річ звичайна. От помер урядник У. Н. Союза. І це річ звичайна, і то навіть у тім випадку, коли той урядник є великим і впливовим чоловіком, навіть такої міри як ним був покійний Семен Ядловський. Бо сьогодні його нема в У. Н. Союзі, а організація розвивається далі, росте й все поступає так, якби не зайшла ніяка зміна. І це природне. І це саме свідчить, на яких розумних підвалинах побудована того рода організація як У. Н. Союз. Та це тільки один бік справи.

Не тільки родина Покійного й усі приятелі та знакомі відчувають ту трагедію, яка получена зі смертю Покійного. Над тою втратою боліє сьогодні У. Н. Союз. І може зайти таке, говорив д-р Мишуга, що й приятелі й знакомі забудуть про Покійного, бо це річ людська й вона буває. А буває й таке, що й родина забуває за свого найдорожчого. Все те може статися і з покійним Семеном Ядловським. Одно тільки виключене: щоби його імя забув Український Народний Союз. Він міг за життя не звертати особлившої уваги на особу Покійного, він міг не дати Йому відповідного матеріяльного забезпечення, він міг зідати його нерви й сили, але заслуг Покійного У. Н. Союз ніколи не забуде. Як довго буде пишатися та славна будівля в Джерзи Сити, що У. Н. Союзом зветься, як довго буде істнувати наша організація, це одиноке, правдиве світло нашої іміграції, так довго буде жити память про Покійного. А коли й сліду не стане по іміграції, то історія українського народу призначить цілком певно одну картину для української іміграції в Америці, а в тій історії знайде знову місце один з найкращих синів тої іміграції — покійний Семен Ядловський. При кінці промови звернувся д-р Мишуга до Родини Покійного, а зосібна до одинокого сина Покійного, звертаючи його увагу на те велике імя, яке він унаслідив по великому Батькови, а якого славу слід йому продовжати.

Фінансовий Секретар, гром. Роман Слободян обговорив ширше діяльність Покійного й його 27-літню працю при У. Н. Союзі. Бесідник був так зворушений тими споминами, що сльози душили йому голос у горлі. Він звернув увагу присутних на те, що американська іміграція, а головно Союзовці обовязані почтити память Покійного, й то достойно, як пристало на особу великого громадянського діяча. В тій цили Уряд У. Н. Союза віднесеться незабаром до членів Союза й громадянства з відповідною відозвою в справі заснования фундації імени С. Ядловського, призначеної на допомогу нашій бідній молодіжи на Лемківщині. Разом з тим буде вибудований памятник на гробі Покійного в його рідним селі Смерековці.

Відспіванням „Ще не вмерла Україна" закінчено отсе жалібне свято.

Зприводу того свята наспіло до канцелярії У. Н. Союза богато письм від Головних Урядників і Урядників Відділових, членів У. Н. Союза й ріжних громадян, в яких висказувано на руки У. Н. Союза жаль по такій великій втраті, яку понесла американсько-українська іміграція.

Між иншими надіслав письмо Головний Предсідатель У. Н. Союза, добр. М. Мурашко. Письмо це звучить:

„Я дуже жалую, що не можу бути присутним особисто на поминальнім богослуженню по бл. п. С. Ядловськім, та разом з Вами пошанувати память доброї і незабутньої душі, якою був бл. п. С. Ядловський.

„Та хоч як мені прикро, що не можу бути присутним, то всетаки хочу передати свій глибокий і повний співчуття склін голови разом з Вами всіми та його Родиною, як послідну прислугу незабутньому працівникови нашої організації.

„Нехай же мені буде вільно в імени своїм і в імени всіх членів У. Н. Союза через Вас, членів Екзекутиви УНС, передати нашу послідну прислугу хоч при поминальнім богослуженню по бл. п. С. Ядловськім. Я певний, що разом з Вами все наше членство в суботу, 12-го жовтня, склонить свої голови перед тлінними останками незабутнього свого члена".

ДЕРБІ, КОНН.

Навколо стейтового українського зїзду.

Ґрупа свідомих Українців з Ансонії та з Дербі, Коннетікот, вирішила впорядкувати справу несення помочи Рідному Краеви. Для цього вирішено закласти одну стейтову централю, якаб давала ініціятиву до збіркової акції та переводила орґанізацію Українців в окремих місцях стейту, де вони з ріжних причин не можуть орґанізуватися. Отож думка є охопити всі закутинки української іміґрації й притягнути до допомогової акції Рідному Краєви тих громадян та невеличкі гуртки, що стоять цілком окремо від українського національного та громадянського життя.

Здавалося, що таке завдання мусів би привітати кожен свідомий Українець, що бажає добра свому народови. Так ні. Як звичайно, зявилась у нас ґрупка ріжних киринників, що під маскою свого інтернаціоналізму, політичної „свідомости" та партійного сектантства повели шалену акцію проти такого зїзду. Це, як відомо, ґрупка вже давно збанкротованих у нашому стейті, несвідомих національно комуністиків. При помочі спеціяльних розкидок та своєї комуністичної ґазетки, що видається виключно на те, щоби розкладати український національно-державницький табор, повели шалену кампанію проти ініціяторів зїзду, а разом з тим і проти полковника Коновальця та гром. Кедровського, що духом винні у скликанню цього зїзду.

Як звичайно, большевики на вигадки й брехні майстри, а тому й обсипають усіх брудними лайками, вигадками та неправдою. Вони закликають „свідомих таваришів" не брати участи в зїзді. Вони, правду сказати, дуже добре роблять, бо на зїзді зовсім не потрібно таких „свідомих товаришів", котрі слухають большевицьких підбрехачів. Для большевиків усе зле, що не вони роблять, а міжтим самі нічого не роблять під Польщею, хіба крім слабенької комуністичної пропаґанди з рамени польської комуністичної партії. Коли українська еміґрація з Америки пособляє в краю створенню й утриманню національних народних орґанізацій та інституцій, то це зле лише для Поляків, а не для українського народу, який прагне до визволення з польського рабства. Большевики, котрі виступають проти такої допомоги нашому населенню, роблять тусаму роботу, що Поляки й хочуть вони, чи не хочуть, а прислугуються Полякам. За це Поляки звичайно на них не гніваються й до певної міри толерують. Чи багато комуністів переслідують Поляки в Галичині й ким напаковані польські вязниці: чи комуністами, чи націоналістами та членами Української Військової Орґанізації? Для кожного, хто слідкує за життям і боротьбою українського народу в Рідному Краю, відомо, що не комуністів, а націоналістів переслідують Поляки; що не комуністами, а тими, проти кого тут ведуть свою шалену аґітацію комуністи, запаковані всі вязниці. Отож або комуністи в Рідному Краю зовсім не мають ґрунту для своєї праці серед народу, або робота їх так корисна для Поляків, бо розкладає єдиний національно-революційний український фронт, що Поляки раді большевикам і толерують їх корисну роботу для польського панування на українських землях.

Не большевиків переслідує жорстоко польська поліція, а Рідну Школу, Просвіту, Луги, Пласти, УВО, переслідує інвалідів та бувших членів української армії. Поляки не можуть в Америці з успіхом боротися та переслідувати ті орґанізації та окремих діячів, які підпирають морально й матеріяльно український національний рух на рідних землях, але большевики з великим завзяттям стараються виконати ту працю, що в краю виконують польські жандарми та поліція. Коли би большевиків тут не було, то їх треба би було Полякам вигадати й створити.

Нехай скільки собі не кричать і не голосять большевики, та нехай яким тільки брудом не обсипають український національно-революційний рух, це не спинить свідомого українського громадянства від допомоги Рідному Краеви та ще більше скріпить українські національні ряди. Зїзд свідомого українського громадянства в стейті Коннетікот буде доказом нашої живучости. Як в краю наших борців та свідомого громадянства не можуть залякати польські жандарми й багнети, так тут в Америці нас не залякають большевицькі напади, оббріхування та обпльовування. Кожен зі свідомих українських патріотів знає, на чий млин воду ллють большевики, стараючися розбити український національний фронт.

Дербієць.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Замісць повідомлення про вінчання на Рідну Школу.

Замісць висилки до знакомих повідомлень про вінчання моєї дочки Мирослави з д-ром Володимиром Ґаланом, яке відбулося в суботу, дня 12-го жовтня, складаю $25 на Рідну Школу в старім краю.

о. М. Кінаш.

Зощенко М.

ГРИЦЬКО ЦИГАН.

(Вільний переклад).

—o—

Цигана Грицька зловили на ярмарку в хвилі, як хотів перепродати війтового коня.

Грицько ходив довкола нього, кліпав очима до купця і захвалював:

— Ой, що то за кінь — пане купче, — правда? Цісарський кінь! Волівбим з голоду здохнути, ніж за щобудь такого коня продати. Їй Богу — правда. Ну, але виджу, що порядний чоловік — а порядному чоловікови не гріх продати. І ще такому ретельному купцеви.

— Купець глянув з недовірям на коня. Це була хлопська шкапа, мала й черевата.

— А зуби? Що за зуби — пане купче! Кажуж вам — погляньте тільки: цісарські зуби...

Грицько присідав, обходив довкола коня, врещті положився під нього. І хвалив з долу...

А купець ще не вірив і питав:

— А він, борони Боже — не крадений?

— Що? — обурився Грицько. — Той кінь має бути крадений? Крадений кінь, пане купче, не так дивиться. Крадений завжди зизом дивиться! А цей... раса цісарська.

— Тільки ти занадто не хвали — каже купець. — Як він крадений, то скажи просто: той кінь крадений. Бо балакають, що десь тут крутиться злодій і конокрад Грицько Циган... Чи то не ти часом будеш? Як тебе звуть...

— Мене ніби Грицьком звуть — але тільки що я, пане купче, свого імени не виставлю на ганьбу. Я на це ніколи не зґоджусь. А Грицьком звуть — то так — звуть. Можу навіть пашпорти показати... Ну, і щож? коня берете? Цісарський кінь! — Їй Богу!

В ту хвилю на торговицю прийшли ґазди з війтом.

— То він — запищав тоненько війт. — То він, собачий хвіст, злодій, конокрад — Грицько Циган! Бийте, добрі люде!

Грицько стоїть і навіть не ворухнеться. Тільки лице посіріло. Знає, що втікати не можна. Зловлять і почнуть бити. А в першій злости бють на смерть. Ґазди збентежилися. Що воно? Злодій — а не втікає — ані не вириваеться? Хвилю покрутилися на місци, а далі повалили Грицька і звязали руки. А в місті бити якось не випадає.

— Тягніть за місто — крикнув війт — там покажемо злодюзі, як чужі коні красти...

Повели Грицька за місто. Може з пів верстви.

— Досить! — каже кривий Тимко. І скинув опанчу.

— Зачинаймо!

Грицько бачить: лихо буде. Зараз почнуть бити. А злодія — конокрада бють мужики аж до смерти — таке право.

— Гов! — каже Грицько — а чия це земля? Таж вона скарбова — правда? Тут не можна бити. І мені булаб кривда, і вас потягнулиб до суду.

Війт потакнув:

— Воно правда. Якби, дайминато — забили хлопа, то суд таки взявбися до нас. Тягни, брате, до села. Там краще...

І потягли Грицька до села.

— Браття! — каже тихо Грицько — і за що ви мене бити мете? Ви мене в суд оддайте. Суд справу розсудить. Тільки кождий суд мене пустить, як тільки подивиться на того коня — то пустить. А бож то кінь? Шкапа — тай годі! Не буде з нього ніякої потіхи...

— Якто — здивувався війт — то він сміє мого коня ганьбити? Такий кінь — а він ганьбить... Як ти, песій сину, смієш мого коня ганьбити?...

— Їй Богу, — правда — каже Грицько. — Подивіться — як він ходить. На нього навіть сісти гріх. Як тільки сядеш — то він зараз задом і сюди і туди. Від нього можна і хороби набратися: кольки або... З села на торговицю чотири верстви, то всі знають, а з мене піт цюрком ллється, змучило мене так це шкапище. І крутить задом і крутить... Навіть показати можу...

— Кривий Тимко не витримав і гопнув Грицька в карк.

— Ну, пощо брешеш, песій сину? Як ти вже злодій, то будь гоноровий злодій. Не бреши!

Ведуть далі. Село вже недалеко — церкву видно.

— Гей! — починає покірно Гриць. — Браття, браття! Пощо вам бити мене? І так незадовго конець світа буде...

Селяни йшли мовчки.

— Знаєте? — почав знову Грицько — тут ходить такий дурноватий Іван... і каже — не я, але він каже: „Буде — каже — в тих сторонах трястися земля й вогняний вітер..."

— Аґі! — здивувався кривий Тимко.

— А не брешеш ти?

— Їй Богу, правда. Пощож мені тепер брехати? Що мені з того пришлоб? Все одно — згину... Він навіть день назначив. А якого то нині?...

— Осьмого — кажуть селяне.

— Правда. Осьмого. А то мав бути девятого. Значиться, завтра. І буде. В полудне пожовкне небо, прийде вітер і град буде. А той град буде більший як яйце, їй Богу, більший... І той град всьо наскрізь поперебиває. І людей, і худобу — приміром корову або курку...

— І залізо? — питає війт.

— А як на моїй хаті — дайминато — дах з заліза?

— Правду кажете — відповідає Грицько — і залізо перебе.

Селяне задержалися.

— Ну, а попа — каже хтось. — Попа тото не мине?

— Ні — каже Грицько — попа також перебе.

— А воно таки мусить бути правда — каже за яку хвилю кривий Тимко — ходила отсе така черниця... То самісіньке казала. Тількиж про град, то він щось бреше. А що земля буде трястися — то правда. І вогняний вітер.

— Ну, а щож треба робити — питають ґазди — щоби, дайминато, вратуватися?

— Бреше! — крикнув війт. — Бреше, собачий хвіст! Туманить хлопа! Бийте, добрі люде!

Селяне ані не рушилися.

— Не можна бити — каже суворо кривий Тимко. — Треба пождати. Зачекаємо до завтра. Хлопа забити — то можна колибудь. Але що град, то бреше, песій син. Черниця нічого не казала.

— Певне, що бреше — каже війт. — Їй Богу, бреше.

— То кажеш, Грицьку, завтра? — питає кулявий Тимко.

— Завтра. В полудне пожовкне небо, буде вітер і град. І той град...

— Добре — кажуть ґазди — почекаємо до завтра.

Розвязали Грицькови руки і завели до села. Там замкнули його у війтовій стодолі і поставили варту. Під вечір вже ціле село знало, що буде конець світа. На війтове обійстє приходили баби з хлібом і яйцями, кланялися Грицькови і плакали.

А в кривого Тимка повна хата людей. Кривий Тимко сидів на лаві і так мовив:

— Якби не тота черниця, то я перший сказавби: бреше, песій син. Ну, але та черниця... В кого вона ще була?

— У мене, Томо Василевичу — в мене. Така була. Сиджу якось на приспі... Хтось ковтає...

— Еге — перебив кривий Тимко. — Небо пожовкне, прийде вітер...

На другий день навіть ніхто до роботи не йшов. А день був погідний...

Швиндалися по селі, заходили до війта тай жартували:

— А що? Сидить той пророк?

— А сидить...

— Збрехав, песій син, збрехав. А як легко збрехав! Такого то й бити не годиться...

Один кривий Тимко не сміявся.

У звіринці.

Малий Івась читає в звіринці напис: „Давати їсти звірятам заборонено під карою" (та питається): Мамо, алеж ці звірята погинуть, коли їм не вільно давати їсти!?

—o—

Гість (до локая): Чи пан барон дома?

Локай: А що вам треба?

Гість: Я прийшов у справі довгу.

Локай: Барон виїхав.

Гість: Той довг я хотів заплатити баронові.

Локай: Так! Гадаю, що пан барон уже вернувся.

—o—

Злодій: А ці витрихи, пане полісмен, зовсім не мої.

Полісмен: А при кім найдені?

Злодій: Та ніби при мені, одначе присягаюся, що не мої. Я позичив їх у знакомого.

